

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงที่สำคัญในด้านของความเป็นศูนย์กลางในด้าน การปกครอง การศึกษา ธุรกิจการค้า และอุตสาหกรรม อีกทั้งเป็นศูนย์รวมของภาคเศรษฐกิจของ ประเทศจึงเป็นแหล่งที่ประชาชนจากทุกภาคของประเทศหลั่งไหลเข้ามาประกอบอาชีพในเขต กรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลให้กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงที่มีประชากรหนาแน่นที่สุดของประเทศไทย คำนึงถึงสภาพทั่วไปของ กรุงเทพมหานคร จึงเต็มไปด้วยความเจริญของวัตถุ สิ่งก่อสร้าง จำนวนมากมาย สภาพแวดล้อม ส่วนใหญ่ได้ถูกทำลายไป ประชาชนในกรุงเทพมหานครจึงเกิดปัญหา ความแออัด ความเสื่อมโทรม ของสภาพแวดล้อม อากาศเป็นพิษ อีกทั้งปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรง ต่อระบบนิเวศวิทยาของโลกที่เราอาศัยอยู่ ปริมาณก๊าซคาร์บอน ไดออกไซด์ที่เพิ่มมากขึ้น ส่วนหนึ่ง จะถูกใช้ไปในขบวนการสังเคราะห์แสงของพืช ส่วนที่เหลือก็ปกคลุมชั้นบรรยากาศของโลก ไว้ทำ ให้เกิดปรากฏการณ์ ที่เรียกว่า ปรากฏการณ์เรือนกระจก (Green House Effect) ซึ่ง หมายถึง สภาพที่ เกิดขึ้นในห้องเรือนกระจกที่ปิด ไม่มีการถ่ายเทของอากาศ หรือมีบ้างเล็กน้อย และอยู่ในที่แสงแดด ส่องถึงได้โดยตรง อุณหภูมิภายในห้องจึงสูงกว่าภายนอก ใช้เป็นเรือนเพาะปลูกพืชในประเทศเมือง หนาว ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย ย่อมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ซึ่งรวมพืชพรรณไม้ต่างๆในเขตชุมชนที่มี ประชาชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น การเพิ่มขึ้นของตึกบ้านเรือน และถนนต่างๆนั้น ย่อมหมายถึงการ ถูกตัด โคนของต้นไม้ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ผู้บริหารของกรุงเทพมหานครได้พยายามแก้ไขมาตลอด วิธีการหนึ่งคือ การเพิ่มพื้นที่สีเขียว การจัดสร้างสวนสาธารณะ สวนหย่อม ส่งเสริมการปลูกต้นไม้ ยืนต้น การปรับปรุงปลูกต้นไม้ตามถนนสายต่างๆ และตามพื้นที่ว่างเปล่าสาธารณะให้มากที่สุด เพื่อให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองในสวน มีความร่มรื่น มีสภาพภูมิอากาศที่ดี รวมทั้งเสริมสร้าง และรักษาคุณภาพของสภาพแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งประ โยชน์จากการช่วยฟอกอากาศและใช้เป็น สถานที่พักผ่อนให้แก่ชาวกรุงเทพมหานคร

ในปี พ.ศ. 2549 กรุงเทพมหานคร มีสวนสาธารณะสำหรับของประชาชนอยู่ 20 แห่งด้วยกัน ซึ่งอยู่ในความดูแลและจัดหาโดยสำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสิ่งแวดล้อม คือ

สวนลุมพินี สวนจตุจักร สวนสาธารณะ สวนเสรีไทย สวนรมณีนาถ สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ สวนสันติภาพ สวนวชิรเบญจทัศ สวนกีฬารามอินทรา สวนรมณีย์ทุ่งสีกัน สวนหลวง ร.9 สวนพระนคร อุทยานเบญจสิริ สวนหนองจอก สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา สวนธนบุรีรมย์ สวนธรรม “70 พรรษามหाराชนิ” สวนมหาดไทย สวนทวีวนารมย์ และสวน 60 พรรษาสมเด็จพระบรมราชินีนาถ มีเนื้อที่รวมกันจำนวน 2,499 ไร่ 2 งาน 91 ตารางวา และมีพื้นที่สีเขียวในรูปแบบสวนสาธารณะ สำหรับพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน โดยทั่วไปอาจเป็นพื้นที่ของภาครัฐหรือเอกชนที่เปิด ประชาชนสามารถเข้าไปใช้พักผ่อนหย่อนใจได้ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตต่างๆ ทั้ง 50 เขต มีเนื้อที่รวมกันจำนวน 11,287 ไร่ 1 งาน 43.30 ตารางวา โดยมีสัดส่วนต่อจำนวนประชากร 3.17 ตารางเมตรต่อคน ทั้งนี้ผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารสวนสาธารณะกรุงเทพมหานคร คือ ตัวแทนของเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานคร และประชาชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา การจัดการ การบำรุงรักษา เสนอแนะแนวทางการพัฒนา ส่งเสริมใช้ความคิดในการแก้ปัญหา เป็นผู้ประสานความเข้าใจ รับฟังความคิดเห็นหรือความต้องการของประชาชน ผู้ใช้บริการ เพื่อที่จะพัฒนาภูมิทัศน์ สวนสาธารณะให้สวยงาม เป็นประโยชน์ต่อผู้ให้บริการมากที่สุด และเป็นการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการบริหารงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (สำนักสิ่งแวดล้อม, 2550 : 8-10) ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2547-2551 ได้มีการนำ 7 นโยบาย 2 ยุทธศาสตร์มาบริหารกรุงเทพมหานคร 1 ในนั้นคือนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่มุ่งแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การเพิ่มพื้นที่สีเขียว การพัฒนาพื้นที่สีเขียวและภูมิทัศน์เมือง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต่อการจัดภูมิทัศน์สวนสาธารณะ เพื่อที่จะนำความคิดเห็นที่ได้จากผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารสวนมากำหนดแนวทางการพัฒนา การจัดภูมิทัศน์ การดูแลบำรุงรักษา การบริการ การพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะ พื้นที่สีเขียว พื้นที่นันทนาการ ของเมือง เพื่อใช้ประโยชน์สูงสุดของประชาชน ผู้ใช้บริการ และผู้มาเยือน มีการสร้างทัศนียภาพของกรุงเทพมหานคร ให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ น่าอาศัยอย่างยั่งยืน และคาดว่าจะสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแผนในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิทัศน์สวนสาธารณะกรุงเทพมหานครต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ
- 2.2 เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดภูมิทัศน์ สวนสาธารณะ
- 2.3 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

2.4 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

2.5 เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะ และความต้องการของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

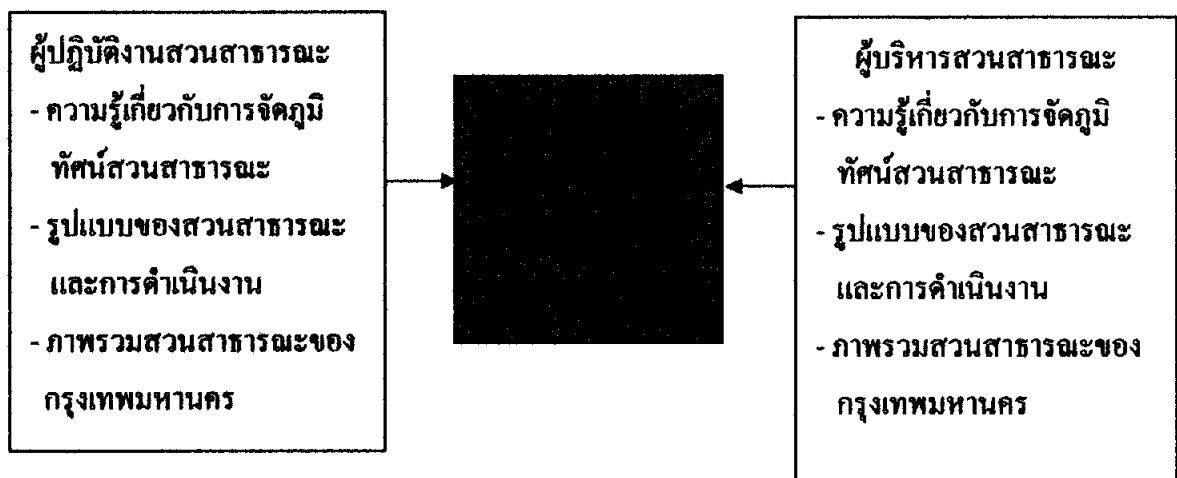
3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต่อการจัดภูมิทัศน์สวนสาธารณะ กรุงเทพมหานคร สามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

3.1 ตัวแปร คือ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน รายได้ และระดับความรู้ของเจ้าหน้าที่

3.2 ตัวแปร คือ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต่อการจัดภูมิทัศน์สวนสาธารณะ กรุงเทพมหานคร

จากกรอบแนวคิดดังกล่าว สามารถสร้างเป็นรูปแบบกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานในการวิจัย

ผู้ปฏิบัติงานสวนสาธารณะ และผู้บริหารสวนสาธารณะ มีความรู้เกี่ยวกับการจัดภูมิทัศน์ รูปแบบและการดำเนินงานของการจัดสวนสาธารณะ และภาพรวมของสวนสาธารณะที่จัดสร้างแล้วในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

5. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาถึงความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต่อการจัดภูมิทัศน์ สวนสาธารณะ กรุงเทพมหานคร จากสำนักสิ่งแวดล้อม (สำนักงานสวนสาธารณะ) และสำนักงานเขตทั้ง 50 เขต

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยได้กำหนดศัพท์ที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ มีดังนี้

6.1 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง เจ้าหน้าที่การเกษตร เจ้าหน้าที่งานการเกษตร นักวิชาการเกษตร และเจ้าหน้าที่บริหารงานการเกษตร ที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดภูมิทัศน์ สวนสาธารณะ สังกัดสำนักสิ่งแวดล้อม (สำนักงานสวนสาธารณะ) และสำนักงานเขตทั้ง 50 เขต (ฝ่ายรักษาความสะอาด และสวนสาธารณะ) กรุงเทพมหานคร

6.2 ผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านสวนสาธารณะ สังกัดสำนักสิ่งแวดล้อม สำนักงานสวนสาธารณะประจำภายในสวนสาธารณะ โดยครอบคลุมถึงตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเกษตร เจ้าหน้าที่งานการเกษตร นักวิชาการเกษตร และประจำสำนักงานเขต ฝ่ายรักษาความสะอาด และสวนสาธารณะ โดยครอบคลุมถึงตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเกษตร

6.3 ผู้บริหารสวน หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านสวนสาธารณะ สังกัดสำนักสิ่งแวดล้อม สำนักงานสวนสาธารณะประจำภายในสวนสาธารณะ โดยครอบคลุมถึงตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานการเกษตร และประจำสำนักงานเขตฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ โดยครอบคลุมถึงตำแหน่งเจ้าหน้าที่งานการเกษตร

6.4 ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสวนสาธารณะ ซึ่งเป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบของสวน การดำเนินงาน การใช้ประโยชน์ ความสวยงาม ความร่มรื่น การดูแลบำรุงรักษาภูมิทัศน์ สวนสาธารณะ กรุงเทพมหานคร

6.5 ความคิดเห็นต่อการจัดภูมิทัศน์สวนสาธารณะ หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการจัดภูมิทัศน์สวนสาธารณะ แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ความคิดเห็นมาก ความคิดเห็นปานกลาง และความคิดเห็นน้อย

6.6 สวนสาธารณะกรุงเทพมหานคร หมายถึง สวนสาธารณะที่อยู่ในความดูแลและจัดหาโดยสำนักสิ่งแวดล้อม (สำนักงานสวนสาธารณะ) จำนวน 20 แห่ง มีเนื้อที่รวมกันจำนวน 2,499 ไร่ 2 งาน 91 ตารางวา และพื้นที่สีเขียวในรูปแบบสวนสาธารณะ สำหรับพักผ่อนของ

ประชาชน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตต่างๆ ทั้ง 50 เขต มีเนื้อที่จำนวน 11,287 ไร่ 1 งาน 43.30 ตารางวา

6.7 การจัดภูมิทัศน์ หมายถึง การจัดตกแต่งบริเวณพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง เพื่อให้มีความสวยงามร่มรื่น เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการ และเป็นการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน

6.8 สวนสาธารณะ หมายถึง พื้นที่ที่จัดเพื่อให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ในการเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีการจัดภูมิทัศน์ที่สวยงาม สงบร่มรื่น เพื่อให้ผ่อนคลายความตึงเครียด โดยใช้ประโยชน์เท่าเทียมกัน ภายในสวนสาธารณะ จัดตกแต่งบริเวณเพื่อความสวยงาม ประกอบด้วยไม้ดอกไม้ประดับ สระน้ำ สนามหญ้า นอกจากนี้ยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน รวมทั้งการจัดกิจกรรมภายในสวนสาธารณะ เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาความรู้ และทักษะการจัดภูมิทัศน์ตกแต่งบริเวณให้กับข้าราชการกรุงเทพมหานครที่ปฏิบัติงานด้านสวนสาธารณะ

7.2 ข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางการวางแผนพัฒนาและกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสาธารณะกรุงเทพมหานครให้เกิดความร่มรื่น สวยงาม สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน สิ่งแวดล้อมที่ดีและยั่งยืน

7.3 ข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการส่งเสริมอาชีพ การจัดภูมิทัศน์ในสถานที่ต่างๆ สำหรับผู้ที่สนใจ

7.4 เพื่อพัฒนาความต้องการของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดภูมิทัศน์สวนสาธารณะแต่ละแห่ง

7.5 เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง